

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Bisericile din Europa și pregătirea Adunării generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor

Între 4—10 februarie 1983 a avut loc la Viena, în Austria, o Conferință pan-europeană la care au luat parte reprezentanți ai Bisericilor membre ale Consiliului Ecumenic pentru a pregăti, la nivel european, viitoarea Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor care va avea loc la Vancouver, în Canada, între 24 iulie—10 august 1983. Conferința s-a ținut în castelul *Bildungshaus — Neuwaldegg*, fiind organizată de conducerea Consiliului Ecumenic. Au luat parte Dr. Philip Potter, secretarul general al Consiliului, Dr. Todor Sabev, secretar general adjunct, Dr. Ulrich Becker, D-I Uffe Gjerding, secretar european al CICARWS-ului, și un număr de peste cincizeci de reprezentanți din 25 de țări. Din România au participat Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, și Dr. László Papp, Episcopul reformat al Oradei.

Conferința a fost deschisă de Dr. Philip Potter care a vorbit despre sarcinile Bisericilor din Europa în pregătirea celei de-a VI-a Adunări Generale arătând că a venit timpul să se treacă de la declarații, la acțiune. În trecut teologia n-a fost legată de lume; astăzi nu se mai poate altfel.

Multă vreme Europa a dominat scena lumii. A fost însă și teatrul unor diviziuni religioase fără precedent. Odată cu era colonialistă, a exportat în colonii și diviziunile de acasă și mai ales împărțirile religioase. Tot Europa a fost și focarul ultimelor două

războaie mondiale. Să nu uităm că americanii sînt în cea mai mare parte tot europeni. Și tot Europa a fost centrul unor dezvoltări nemaicunoscute în trecut, în domeniul științelor, al tehnologiei, pînă la ceea ce s-a ajuns azi. Europa poartă deci pe umeri o grea responsabilitate în fața lumii întregi. Ea ar trebui să ofere acum și soluțiile care să împiedice dezastrul ce se pregătește.

Conferința Dr. Potter a fost o bună introducere la discuțiile de la Viena. A luat cuvîntul și reprezentantul Bisericilor Ortodoxe Române, autorul acestor rânduri, care a spus printre altele:

„Într-adevăr, Dr. Potter ne-a oferit o bază de discuții care merită toate aprecierile. Cele spuse de D-Sa mi-au sugerat cîteva reacții în completare care vor putea deschide orientări noi discuției noastre și ne vor putea ajuta să ne precizăm datoritiile, ca europeni, și să ne stabilim sarcinile pentru Vancouver. Aș vrea să fac trei remarci:

1. E adevărat că Europa și europenii au fost izvorul multor diviziuni și că au exportat în colonii diviziunile de acasă. O avalanșă de misionari au dus în Africa și în cele două Americi, în Australia și

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Bunavestire a Nașterii Domnului

Precum zorile vestesc apropierea răsăritului așa și Bunavestire a adus vestea cea bună că „Fiul lui Dumnezeu, fiu Fecioarei se face”, că Mîntuitorul, despre care au vorbit proorocii și pe care Il așteptau de veacuri dreptii Vechiului Testament, se va naște din Sf. Fecioară Maria. Așa a fost promisiunea făcută protopărinților Adam și Eva de Părintele ceresc, din milostivirea Sa față de neamul omenesc (Facerea 3, 15). Așa glăsuiește și proorocul Isaia că „Fecioara va lua în pîntece și va naște fiu” (7, 14). Proorocul Ieremia scrie și el că Dumnezeu „cu iubire veșnică ne-a iubit” (31, 3) și ca urmare „va schimba întristarea în veselie” și „va mîngăia pe cei întristați și-i va bucura” (31, 13). Psalmistul David vede pe Sfînta Fecioara ca o împărăteasă, care „stătut-a de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată” (Ps. 44, 11).

Aceste proorocii și altele asemănătoare au început să se adevărească la Bunavestire, zi în care, Dumnezeu a trimis pe arhanghelul Gavriil în orașelul Nazaret, Galileia, la o Fecioară cu numele de Maria, spre a-i vesti că ea va naște, mai presus de legile firii, pe Mîntuitorul lumii.

Sf. Evanghelist Luca descrie cu destule amănunte evenimentul Buneivestirii.

Cine citește, cu evlavie și atenție, această relatare înțelege iubirea de oameni a lui Dumnezeu și rămîne uimit în fața tainei prin care Acesta pregătește mîntuirea neamului omenesc. Totodată se remarcă prețuirea neasemănată de care s-a învrednicit Sf. Fecioara Maria, căreia arhanghelul Gavriil îi spune cuvinte neobișnuite ale unui mesaj divin: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei...”. „Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pîntece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema... și împărăția Lui nu va avea sfîrșit (Luca 1, 28—33).

Auzind o asemenea veste, cu anevioie de înțeles Sf. Fecioara Maria întrebă pe înger: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?” (Luca 1, 34). Atunci îngerul îi descoperă taina: „Duhul Sfînt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbrî; pentru aceea și Sfîntul Care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 34). Așa dar, Sf. Fecioara Maria i se descoperă taina că ea va naște din Duhul Sfînt, adică mai presus de fire, „căci la Dumnezeu nimic nu este cu neputință” (Luca 1, 37) și „Dumnezeu unde voiește se biruiește rînduiala firii” (Stihira a III-a de la „Doamne strigat-am” la vecernia mare a praznicului).

Și totuși taina întrupării Mîntuitorului vestită de Arhanghel, e atît de adîncă, încît Fecioara rămîne, pentru cîteva clipe, stăpînită de o

Preot Mihai Colotelo

(Continuare în pag. a 2-a)

Emanuil Gojdu

Între marii binefăcători ai studențimii universitare române — ardeleni și bănățeni —, un loc de frunte îl ocupă Emanuil Gojdu. Dacă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea numărul intelectualilor români, cu studii universitare, din Ardeal și Banat, a crescut, aceasta se explică prin faptul că marele mecenat Emanuil Gojdu a lăsat prin dispoziții testamentare ca întreaga agornisita vieții sale să fie folosită pentru ajutorarea studenților români ortodocși, dornici de învățatură și progres cultural. Prin fundația care-i poartă numele, Emanuil Gojdu a dat posibilitate Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal și Banat să-și crească o pleiadă de fruntași, care au făcut cînte neamului nostru și au militat pentru idealul lui de dreptate socială și națională.

Emanuil Gojdu a văzut lumina zilei la 2/14 februarie 1802, în Oradea, din părinți români macedoneni, așezați ca negustori în acest oraș. Ei se numeau Atanasie Popovici și Ana, născută Poynar. Atît în matricola botezătorilor, unde este introdus fiul Manuil, cît și în cea a morților, unde este introdusă moartea mamei sale, numele de familie al tatălui lui Emanuil Gojdu este „Popovici”, și numai unde este introdusă moartea acestuia se zice: „Robul lui Dumnezeu Popovici sau Gojdu Atanasie”.

Un bun cunoscător al vieții lui Emanuil Gojdu, Parteniu Cosma a publicat în Enciclo-

pedia Română a lui Dr. C. Diaconovich, Sibiu, 1900, vol. II, p. 588—590, o schiță monografică, în care susține că nu era macedonean de origine, ci „român ungurean” din județul Bihor. El invocă în sprijinul susținerii sale următoarele argumente: 1. Fostul avocat din Arad, Ioan Popovici fiul unui comerciant din Beiuș, descendent al unui preot Popovici din comuna Dișeni (jud. Bihor), afirma că este înrudit cu Gojdu, care îl vizita de cîte ori venea la Arad și-l agrăia cu „nepoate”. 2. Comercianții macedo-români erau toți bogați, iar tatăl lui Gojdu a fost negustor sărac, n-a rămas de la el nici o avere. 3. Macedo-românii se căsătoreau numai cu fete de origine macedo-română sau grecească, iar mama lui Gojdu a fost din familia Poynaștilor, care nu erau macedo-români și „își calificau băieții numai pentru comerț, pînă cînd acela de la care derivă numele de Popovici desigur a fost preot, iar Manuil, fiul lui Atanasie Popovici sau Gojdu era deja jurist, cînd a murit tatăl său...”.

Profesorul Ioan Lupăș consideră lipsite de temei argumentele lui Parteniu Cosma și susține documentat originea macedo-română a ilustrului mecenat. Întîi, raportul de înrudire dintre E. Gojdu și avo-

Pr. prof. Ion Bunea

(Continuare în pag. a 2-a)

O străveche așezare românească: Comuna Sadu — jud. Sibiu

Comuna Sadu este una din așezările românești de pe partea transilvană a lanțului carpatic de sud. Face parte din Mărginimea Sibiului și este situată la 15 km sud-est de Sibiu, tocmai la deschizătura văii ce-i poartă numele, al ei ca și al râului ce o străbate: „Valea Sadului”.

Ghemuită, ca multe așezări românești, la poalele dealurilor care o înconjoară din trei părți, comuna pare a fi ascunsă anume vederii omenescii, încît nu poate fi zărită din depărtare decît de călătorul ce vine din jos, dinspre Tălmăciu, precum și — parțial — de pe unele vîrfuri înconjurătoare.

Numele ei apare în documente și scrieri mai vechi consemnat astfel: Sad, Szad, Zod, Zood, Zoodt, Czod și chiar Cot, Coth și mai puțin Sadu.

Vatra comunei se întinde pe o suprafață de circa 3 km², pe ambele părți ale râului Sadu, care o străbate prin mijloc, pe toată lungimea ei.

Descoperiri recente arată însă că cea mai veche așezare omenescă pe valea Sadului a fost ceva mai jos decît actuala așezare a comunei Sadu (Tribuna Sibiului, nr. 6653 din 10 XII 1978).

Era și firesc acest lucru, atît pentru faptul că acolo e mai mult șes cu pămînt bun de cultivat, cît și mai ales că este aproape deschizătura Oltului, cu vestitul

Pr. D. Hămbășan

(Continuare în pag. a 2-a)

„Frica de Dumnezeu este izvor de viață”

(PILDE 14, 27)

Se spune adesea despre poporul nostru, ca de altfel și despre alte popoare, că are suflet mare. Această afirmație este cît se poate de întemeiată, în această formulă cuprinzîndu-se desigur puterea de creație multilaterală a poporului, capacitatea sa de muncă, de jertfă, de dăruire. În egală măsură această formulare se referă și la simțul moral al poporului, la puterea sa de discernămint, ceea ce a dus la îndemnul unui mare bărbat al țării: „Țineți cu poporul ca să nu răătăciți”, la puterea sa de a alege între bine și rău, la omenia, la iubirea și la atașamentul său față de marile valori morale și astfel urmarea și cultivarea acestor valori.

Așa se explică faptul că în multe vetre sătești de ale noastre se resimte și astăzi o aversiune aproape instinctivă față de marile păcate cu efecte distructive în obște, ca de exemplu: desfrul, beția, minciuna, furtul ș.a., ceea ce constata nu de mult și un mare poet al nostru cînd scria că „divorțul este socotit o anomalie și imoralitatea o boală” (Ion Alexandru: Dorul de Maramures, în Flacăra, 24 decembrie 1982), așa se explică în bună parte și afirmația că „raul s-a născut la sat”.

La asemenea superioare simțăminte morale negrăit de mult

a contribuit și ceea ce obșteea cea mare a credincioșilor noștri numește din străfunduri de istorie „frică de Dumnezeu”. Cînd un fiu al Bisericii noastre zice despre cineva să este „cu frică de Dumnezeu” înțelege un om la locul lui, corect, demn, cuvințios, cu inimă bună, un om cu grijă la toate manifestările sale. Și invers, cînd zice despre cineva că este „fără frică de Dumnezeu” înțelege un om fără rușine, fără nici o rînduială sau simț moral, care-și permite orice fără nici un fel de scrupule.

„Frica de Dumnezeu” nu este deci o latură negativă a sufletului omenesc, ci evident, ea este o imensă forță morală, izvorită din conștiința legăturii noastre nemijlocite cu marele nostru Ziditor, despre care știm că, asemenea unui părinte bun, ne poartă de grijă, ne luminează cărările vieții, ne învață ce trebuie să facem și ce nu și tot ca un părinte bun dar și drept — și ca înaintea Unuia ce nu putem ascunde absolut nimic — ne cere socoteală de toate gîndurile, vorbele și faptele noastre, cînd ne vom prezenta la „nemitarnica” Lui Judecată.

Așa se face că „frica de Dumnezeu este începutul înțe-

Arhid. Gh. Papuc

(Continuare în pag. a 2-a)

„Frica de Dumnezeu este izvor de viață”

(Continuare din pag. 1)

lepciunii” (Pilde 1, 7 și 9, 10), înțelepciunea fiind, după cum știm, capacitatea de a alege cele mai potrivite căi și mijloace pentru împlinirea binelui, cel cu frică de Dumnezeu dobândind cu prioritate această capacitate.

Din aceleași motive frica de Dumnezeu este și „urgisirea răului” (Pilde 8, 13), adică frica și fuga de păcat, cum citim și în altă parte: „Prin iubire și credință se ispășește păcatul și prin frica de Dumnezeu te ferești de rele” (Pilde 16, 6), ori: „Frica de Dumnezeu îndepărtează păcatele” (Întelepciunea lui Isus Sirah 1, 21) și nu numai atât: „Cel ce se teme de Dumnezeu va face cele bune” (Is. Sirah 15, 1). Prin urmare, frica de Dumnezeu nu este numai opreliște în calea răului, ci ea este și generator de virtuți, după cum tot Cartea sfântă ne spune că „cel ce se teme de Dumnezeu umblă întru dreptate” (Pilde 14, 2).

Știm de asemenea că Dumnezeu „îmbogățește pe toți cei ce îl cheamă” (Rom. 10, 12), adică „a-prinde făclia” noastră lăuntrică și luminează „întunericul” nostru sufletec (Ps. 17, 30), fiind totodată și „întărirea celor ce se tem de El” (Ps. 24, 15), adică har, forță, putere nevăzută dar simțită de toți cei ce nu credință dreaptă și cu gând bun lucrează la zidirea

și desăvârșirea vieții lor lăuntrice.

De aceea Sfânta Scriptură asociază adesea frica de Dumnezeu cu viața curată (Cf. I Petru 3, 1—2.4) care, după cum știm, duce la prețuire și apreciere obștească, la pace lăuntrică, la liniște, la conștiință morală trează, la bucurie, după cum sintem încredințați și prin cuvintele: frica de Dumnezeu „este mărire și laudă și veselie și cunună de bucurie”, cit și prin cuvintele: „Celui ce se teme de Domnul bine îi va fi” (Is. Sirah 1, 10.12).

Frica de Dumnezeu nu este sub nici o formă, așadar, o slăbiciune a sufletului ci, dimpotrivă, este o superioară însușire a sa, o deosebită calitate a sa, o mare forță morală și vitală, „este izvor de viață”, vremelnică și veșnică (Pilde 14, 27), este frâna care nu ne oprește de la urcușul spiritual ci de la cădere în cele rele.

Să ne străduim deci să facem cât mai vădită conștiința prezenței lui Dumnezeu în viața noastră, să facem din frica de Dumnezeu, așa cum am înțeles-o mai sus, o latură de seamă a sufletului nostru, ea constituind, precum am văzut, și o nesecată sursă de creștere, de înmulțire a binelui în lume.

în Noua Zeelandă, și în cele mai îndepărtate insule, luteranismul de acasă, calvinismul de acasă, metodismul de acasă, și așa mai departe. Noi ortodocșii nu ne-am exportat Ortodoxia, pentru că n-am cucerit pe nimeni!

„Situția religioasă din Europa a fost transpusă până în cele mai inaccesibile ășezări din Africa și din cele două Americi. Care misionar ajungea mai repede, acela îi creștina pe localnici în confesiunea sa. Cum se putea: cu cuvântul, sau cu ajutorul colonizatorului, cu arma în mână. Prin Africa, pe vremuri, circula o istorioară: întrebați de un turist de ce confesiune sînt, locuitorii unui sat au spus că sînt metodisti, că așa a fost misionarul lor. În satul vecin însă sînt luterani, după misionarul ajuns la ei. Dar cînd ambii misionari pleacă, ambele sate rămîn creștine! Istoria-ra va fi fost adevărată cîndva. Astăzi nu mai este adevărată. Misionarii au plecat de mult, dar au lucrat bine. După plecarea lor, cei dinții au rămas metodisti, iar cei din satul vecin luterani. Și încă dintr-aceia convingși, luptători, și cu greu se mai încuscesc acum, iar prietenii de altă dată s-au transformat în dușmăni. Și acum vine ecumenismul să refacă ceea ce au stricat misionarii! Vom mai putea noi, europenii, să refacem ceea ce am stricat odinioară?”

„Și mai este ceva, africanii și americanii, după ce au înțeles că se poate să fii și metodist, și luteran, au descoperit că pot și altfel, cum îi taie capul și pe ei. Au învățat deci să se mai împartă încă, și mai mult. Așa se face că cele mai multe împărțiri — nici nu li se mai știe numărul — s-au petrecut în America, patria tuturor denominațiilor. Ne punem deci întrebarea: ce mai putem face acum, noi, europenii? Singuri, nimic. Trebuie să ne asociem toți și împreună cu cei ce s-au tot împărțit, să căutăm căile de întoarcere la unitatea de la început. Acest lucru îl putem spune celor din alte continente, la Vancouver”.

2. „Dr. Potter a arătat că Europa a contribuit mult și la tulburarea și la deteriorarea unității lumii, nu numai a celei religioase. Exploatarea, nașterea sistemelor sociale, a claselor, a fost încurajată și facilitată de Europa și în alte părți ale lumii unde și-a întins stăpînirea. Se pune întrebarea: unde e acum cheia regisirii, a refacerii unității lumii? Numai în miștile Bisericilor? Că doar noi discutăm ca reprezentanți ai Bisericilor. Știe toată lumea că nu e numai în miștile Bisericilor. Poate că putem face și noi ceva: să ne alăturăm acelor forțe care

Bisericile din Europa . . .

(Continuare din pag. 1)

lucrează pentru unitatea lumii. Sau am putea face și altceva: să dăm lumii exemplul unității noastre. Îl vom da? Nu-l vom da. Încă nu sintem în stare să-l dăm și, la Vancouver, ne vom întîlni și ne vom despărți tot în situația de diviziune în care sintem. E păcat și e rușinos, dar asta e realitatea.

„Ce vom putea face totuși pozitiv la Vancouver? Să ne afirmăm voința de unitate. De unitate a Bisericilor, de unitate a lumii de depășire a crizelor, a nedreptăților, a exploatării, a discriminărilor, a inegalităților. Să afirmăm dreptul oamenilor, al femeilor și al bărbaților, și al popoarelor, la egalitate, la acces liber și egal la resurse, la suveranitate și la libertate”.

3. „Pe bună dreptate Dr. Potter a menționat Europa ca teatru al ultimelor două războaie mondiale și al multor altora. A fost un exemplu rău pentru alte continente. În războaie a antrenat și Bisericile. Trebuie să o mărturisim și să n-o mai repetăm. Îmi aduc aminte că am citit undeva o relatare despre două țări creștine, în război. În ambele erau preoți militari. Se făceau mereu rugăciuni, de o parte și de alta, pentru ca Dumnezeu să ajute pe fiecare armată să învingă pe cealaltă, dușmană. „Dumnezeu va fi fost în mare încurcatură! — reflecta autorul — Pe care din ei să îi ajutăm?” Același autor însă oferea o soluție, dacă nu lui Dumnezeu și militarilor, cel puțin preoților militari din cele două tabere, siliți de împrejurare să se roage în contratimp unii cu alții, deși erau slujitori ai aceluiași Dumnezeu. „Ar trebui aduși să facă rugăciunea împreună. Împreună, nu s-ar putea ruga decît pentru pace!”

„Într-o lume ca a noastră, amenințată de un război ultim atotdistrugător, Bisericile noastre ar trebui să stea împreună și să se roage și să facă totul pentru pace. Nu mai putem sta în tabere diferite, rugîndu-ne stupid și rușinos pentru victoria noastră. Trebuie să ne rugăm pentru pace. Pace și unitate între Biserici și pace și unitate în lume. La Vancouver vom fi împreună: acesta să fie mesajul nostru. Dacă „Iisus Hristos este viața lumii” — cum afirmă tema Adunării generale — viața nu se poate apăra decît cu pace, nu cu arme!”

Participanții au fost împărțiți în patru grupe de lucru și s-a trecut la discuții și analize în grupe. A fost ales un Comitet de redactare a documentelor finale, sub președinția Mitropolitului Ardealului Antonie Plămădeală. Din Comitet au mai făcut parte Rev. Marc Lenders (Belgia), Past. G. Bouchard (Italia) și Maria Herrbruck (R. D. G.).

Ultima zi a fost consacrată analizei în plenară a documentelor finale, sub președinția Mitropolitului Ardealului Antonie Plămădeală. De comun acord, s-au făcut propuneri care să dea mărturie la Vancouver despre voința de unitate, de cooperare și de pace a Bisericilor din Europa.

Grupa care și-a concentrat atenția asupra temei: *A mărturisii într-o lume divizată*, a propus:

— să se inițieze de către Consiliul Ecumenic al Bisericilor un studiu asupra „rolului spiritualității în societatea secularizată”, studiu care ar putea fi întreprins de către Comisia „Credință și Constituție”, împreună cu Unitatea a III-a;

— să se facă pași spre adoptarea de către toate Bisericile a Simbolului de credință niceo-constantinopolitan, în versiunea originală;

— să se scrie istoria Bisericilor din Europa din perspectivă ecumenică;

— sărbătorile creștine și aniversările să se facă în unitate ecumenică;

— să se găsească noi forme de evanghelizare care să răspundă nevoilor lumii de azi și să fie relevante pentru situația prezentă din Europa;

— să se urmărească pe toate planurile cooperarea interbisericească; folosirea în comun a resurselor, cercetarea rădăcinilor tradiționale comune;

— să se îmbunătățească sistemul de comuniune dintre Bisericile din Europa;

— să se intensifice cooperarea Consiliului Ecumenic al Bisericilor cu Conferința Bisericilor Europene și să se folosească în comun rezultatele studiilor ce se fac în ambele organizații.

Grupa a doua a purtat discuții asupra temei: *„Pași spre unitate”*, căzînd de acord să facă următoarele propuneri, care au și fost înșuşite de plenară:

— să se accepte ideea că este important pentru Bisericile din Europa ca documentul produs la Lima: *„Botez, Euharistie, Preoție”*, deși nu va fi propus spre aprobare la Vancouver, să fie recomandat tuturor Bisericilor spre examinare;

— să se recomande evaluarea de către Consiliul Ecumenic al Bisericilor a tuturor dialogurilor teologice bilaterale, spre a se putea ști cit de cit unde ne găsim în momentul de față și ce sarcini ne mai stau în față;

— să se propună vizite ecumenice la toate nivelele. E mai cu folos a întîlni oameni, decît a citi documente;

— avînd în vedere documentul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, intitulat: *„Mărturie și prozelitism, trebuie să se accentueze din ce în ce mai mult pe ideea renunțării complete la practica prozelitismului, care este și se dovedește mereu a fi anticreștină și anticreștină. Prozelitismul este un fenomen negativ. Una este a propovădui, și alta a căuta să strici casa aproapelui, spre a o atrage la gruparea ta. Încetarea prozelitismului este una din regulile fundamentale ale ecumenismului.*

Grupa a treia: *„Dreptate și Pace”* a făcut următoarele recomandări și considerații:

— să se renunțe la amenințarea cu războiul și la cursa înarmărilor care întărește frica și insecuritatea;

— nu se poate construi o securitate reală, pe amenințarea securității altora;

— să se arate opoziția față de tot ceea ce poate distruge darul sacru al vieții;

— să se evite și să se refuze toate soluțiile care au în vedere rezolvarea violentă a conflictelor;

— să se exprime opoziția netă față de armele nucleare, față de producerea și amplasarea lor;

— să se elibereze pentru cauze constructive sumele care se cheltuiesc pentru înarmare și distrugere;

— dreptatea nu poate fi realizată altfel decît prin schimbarea structurilor nedrepte;

— să se promoveze în Europa și în lume o politică a dialogului între blocurile militare, în locul unei politici de confruntare. „Sintem în favoarea oricăror inițiative pozitive care ar putea pune capăt cursei înarmărilor și ar putea asigura un proces de dezarmare completă și controlată”, a declarat delegatul Bisericii Ortodoxe Române. Textul a fost inclus în documentul final.

Grupa a patra a purtat discuții în jurul întrebării: *„Cum se poate ajunge la o împărțire echitabilă a bunurilor, într-o societate bazată pe o tehnologie în permanentă creștere?”* Știința și tehnologia trebuie puse în slujba omului, nu în slujba înarmărilor. Societatea trebuie să-și transforme structurile sociale și relațiile personale, în așa fel încît toți oamenii să aibă acces egal la dezvoltare. Comunitatea euharistică este modelul creștin al conviețuirii în spiritul păcii, al egalității, al împărțirii tuturor din aceleași bunuri, al slujirii reciproce și al bucuriei.

S-a propus instituirea unei zile de rugăciune pentru pace.

Întrunirea pan-europeană din Viena a arătat o dată în plus că Bisericile din Europa sînt preocupate de buna organizare a Adunării Generale de la Vancouver și că vor aduce acolo contribuții esențiale menite să-i angajeze pe creștini la soluționarea gravelor probleme care se pun lumii de azi.

O străveche așezare românească...

(Continuare din pag. 1)

drum alutan, care făcea legătura între nordul și sudul Daciei.

Cu timpul însă, năvăliri sau migrațiuni de popoare vrăjmașe i-au silit pe românii băștinași să fugă „din calea răutăților”, să se retragă și să se adăpostescă mai în sus, la poalele dealurilor. („Codru-i frate cu românul...”).

Apoi sașii colonizați în Tălmaciu au mai strimtorat și ei hotarul băștinașilor, lipsindu-i tocmai de pămîntul cel bun și ușor de cultivat. Același lucru li s-a întimplat și de partea dinspre Cisnădie, ba așezarea a devenit chiar servitute a Cisnădiei, ca și alte așezări românești învecinate, cuprinse în același faimos „Fundus Regius”, de care regii unguri, înstăpîniți aci după începutul celui de al doilea mileniu, dispuneau cum doreau.

Mărturii scrise despre existența comunei Sadu în vatra sa actuală, încep să apară cu prilejul colonizării sașilor în Cisnădie, sec. XII—XIII.

Cisnădienii se ocupau la început cu facerea de seceri, folosind la aceasta mîna de lucru „a românilor așezați pe valea Sadului, aceștia formînd satul Sadu...” (H. Wittstack: „Aus Heltau...” pag. 3). Iar Il. Pușcariu, I. Lupăș ș. a. în cartea: „Contribuții istorice privitoare la românii de pe pămîntul crăiesc al Sibiului, la pag. 35, arată că în 1383, Scaunul Sibiului a angajat prin contract pe rășinăreni și sădeni să păzească granițele țării.

De atunci încocoare atestările documentare despre vechimea comunei Sadu se înmulțesc mereu. Vom mai aminti aci doar informațiile prețioase ce ne oferă vechea biserică ortodoxă din comună.

Cu prilejul unor săpături făcute în biserică în anul 1973 de cercetători de la Direcția Monumentelor Istorice din București, a ieșit la iveală existența a încă două altare succesive, după cum între timp biserică s-a alungit în față și s-a și lărgit puțin în partea dreaptă, spre sud. Un altar sfîrșește lîngă timpla celui actual, iar altul, cel mai vechi, sfîrșește la mijlocul actualului naos.

În pronaos s-au găsit urmele a două morminte, în care, în afară de oseminte s-a găsit un ban cu efigia lui Matei Corvin și doi pînteni militari.

Biserica în sine, monument istoric de artă pentru pictura ei în frescă, e de mărime mijlocie, în formă de corabie, cu ziduri groase de piatră și cărămidă,

acoperită cu țiglă, turnul acoperit cu tinichea.

Școala, fostă școală confesională, avînd acum două etaje, a fost clădită în 1856, pe locul alteia mai vechi, lîngă biserica.

Dintre realizările prezentului amintim aci întreprinderile: Fabrica de bere în interiorul comunei și două hidrocentrale electrice: Sadu I și Sadu II, la 3 și respectiv 8 km în sus de comună, pe riul Sadu.

Locuitorii comunei, în număr de 2600 suflete cu 824 de familii, trăind în 653 de case, — după recensămîntul din 1977 — sînt toți români ortodocși. Casele lor sînt în proporție de 97 la sută de piatră și cărămidă, multe cu etaj.

Pe lîngă ocupațiile tradiționale de creșterea oilor și vitelor, precum și lucrarea pămîntului și mai demult păduritul, muncesc acum foarte mulți în întreprinderi industriale, iar alții s-au îndreptat spre ocupații culturale și tehnice superioare.

Sînt oameni harnici și întreprinzători și păstrează încă, mai ales în zile de sărbători, frumosul port românesc, predominant alb-negru.

Dar nu putem încheia această succintă prezentare a comunei Sadu fără a menționa ceea ce formează mîndria ei de căpetenie: oamenii de seamă care s-au ridicat din ea în cursul vremii și care sînt îndeobște cunoscuți.

Amintim astfel pe episcopul Blaifului Inochentie Micu (Clain), 1692—1768; Samuil Micu, unul din corifeii „Școlii Ardelene”, 1745—1806; Protopopul Ioan Piuaru-Molnar („Popa Tunsu”), 1732—1782, dirul apărător al ortodoxiei; Medicul oculist Ioan Piuaru-Molnar, 1749—1815, fiul „Popii Tunsu”. Pe casa lui părintească din Sadu, Academia R. S. R. a așezat o placă comemorativă, care amintește trecătorilor de remarcabila personalitatea a medicinei românești, pedagog și om de cultură, întemeietorul presei românești din Transilvania.

Mai amintim apoi pe protopopul Sava Popovici-Săvoiu, 1818—1906, pentru vrednicia lui strădanie de cronicar, cuprînzînd în 45 volume achiziționate de Muzeul Brukenthal, evenimentele de seamă din timpul vieții, multe legate de revoluția din 1848, de asemenea apreciat pictor și sculptor în lemn.

Ca toate așezările din jur, comuna Sadu își continuă în timp mersul ei neabătut către un destin care se arată a fi pe măsura vredniciei fiilor ei de ieri și de astăzi.

Bunavestire a Nașterii Domnului

(Continuare din pag. 1)

teamă, care ni s-a transmis, din Sf. Tradiție, într-o cântare bisericească de la utrenia praznicului: „Strămoașa mea, primind sfatul șarpelui, a fost scoasă din dumnezeiască desfătare. Pentru aceasta și eu mă tem, ... sfiindu-mă de alunecare”. Răspunsul arhanghelului sună liniștitor: „Cauti să știi de la mine, Fecioară, chipul zămislirii tale, dar acesta este nespus. Iară Duhul Sfânt cu putere lucrătoare, umbrindu-te pe tine, îl va săvârși. Că ai aflat dar înaintea Domnului, pe care niciodată nu l-ai aflat alta, Preacurată” (din canonul praznicului, peasna a III-a).

Curățită de orice patimă, prin puterea Duhului Sfânt și întărită de cuvintele arhanghelului, Sfânta Fecioară dă ascultare iconomieii dumnezeiești în cuvintele pline de a sfință smerenie și încredere. „Iată roaba Domnului sînt. Fie mie după cuvîntul Tău” (Luca 1, 38). Și în această clipă Cel de o ființă cu Tatăl și născut din veci din Tatăl, Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat s-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și s-a făcut Om, pentru noi și pentru a noastră mintuire, după cum mărturiseste Biserica în Simbolul Credinței. S-a smerit pe Sine și a coborît din ceruri ca să se nască ca prunc, să crească și să viețuiască pe pămînt fără de păcat, să-i învețe pe oameni și să le descopere adevărul dumnezeiesc, apoi să se aducă pe Sine Însuși, prin răstignirea și moartea Sa pe cruce, jertfă bineplăcută lui Dumnezeu pentru mîntuirea neamului omnesc.

În această mărturisire, precum și în multe cîntări bisericești se exprimă cu insistență învățătura că Iisus Hristos, Domnul nostru, Cel născut din Sf. Fecioara Maria, este unul și același care s-a născut din Tatăl, mai înainte de toți vecii, fiind de o ființă cu Tatăl și rămînînd nedespărțit de Tatăl: „Pe Cel de o ființă cu Tatăl și cu dumnezeiescul Duh, pe Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu L-ai zămislit, Curată, cu venirea Prea Sfințului Duh, spre înnoirea neamului omnesc...” (cîntăcîl praznicului)

Datorită intrupării Fiului lui Dumnezeu din Sf. Fecioara Maria, aceasta devine Născătoarea de Dumnezeu, cum au precizat Părinții sinodului al III-lea ecumenic și cum a învățat totdeauna Biserica.

Evlavia creștină preamărește rolul Maicii Domnului în legătura cu taina intrupării Mîntuitorului, inspirîndu-se din Sf. Evanghelie și, în Acatistul Buneivestiri, îi cîntă Preacuratei: „Bucură-te, prin care răsare bucuria; Bucură-te, prin care pier blestemul; Bucură-te chemarea lui Adam celui căzut; Bucură-te, izbăvirea lacrimilor Evei; Bucură-te, prin care s-a deschis raiul”.

Prin răspunsul său „Fie mie după cuvîntul tău” (Luca 1, 38), Sf. Fecioara Maria primește, în chip liber, să nască pe Mîntuitorul lumii. Ea exprimă în fața lui Dumnezeu, în cuvinte smerite, dorința în numele omenirii de a primi un Mîntuitor, manifestînd astfel libertatea omului în acțiunea de colaborare cu Dumnezeu pentru dobîndirea mîntuirii. Prin

cuvintele „Mărește sufletul meu, pe Domnul și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu Mîntuitorul meu” (Luca 1, 46—47), pe care Maica Domnului le spune, într-o clipă de inspirație divină, după Bunavestire, ea exprimă bucuria neamului omnesc de a-și vedea visul împlinit și satisfăcut dorul după un Mîntuitor ceresc. Mai mult chiar, este o preamărire adresată lui Dumnezeu pentru nemărginita Sa bunătațe de a trimite pe Fiul Său în lume să se nască din Fecioară, ca Dumnezeu adevărat și în același timp și Om desăvîrșit, fără de păcat, spre a chema pe oameni la desăvîrșire.

Sf. Fecioara Maria a primit la Bunavestire mesajul dumnezeiesc în deplină credință și într-o desăvîrșită conștiință a importanței intrupării Mîntuitorului Iisus Hristos pentru întreg neamul omnesc. De aceea, ea a prorocit despre sine, sub inspirația Sfințului Duh, „că iată de acum mă vor ferici toate neamurile” (Luca 1, 48), anticipînd preacinstirea pe care aveau să-i dea credincioșii Bisericii, păstrători fideli ai unor rînduiri sfinte.

Bunavestire păstrează în permanență mărturia iubirii de oameni a lui Dumnezeu, în care se conturează luminos și chipul de o frumusețe duhovnicească neajunsă al Maicii Domnului. Bunavestire nu ne prezintă numai un eveniment istoric petrecut în Nazaret. În prăznuirea ei plutește o lumină duhovnicească în care vedem pe Hristos Domnul nostru, coborînd la noi și rămînînd mereu cu noi, ca Dumnezeu adevărat și în același timp ca Fiul Omului. În Bunavestire începe și continuă în veci rolul Maicii Domnului de rugătoare, solitoare și ajutoare pentru credincioșii Bisericii.

De aceea, Bunavestire este sărbătorită cu evlavie, iar numeroase biserici își prăznuiesc în această zi hramul lor. Intensitatea trăirii duhovnicești este mărită și prin faptul că Bunavestire cade în Postul Mare, cînd rugăciunile Maicii Domnului ne ajută în efortul pentru creșterea noastră spirituală. Căci rugăciunile ei au o putere mai presus de înțelegerea minții noastre, așa cum și ea e mai mărită „fără de asemănare decît Serafimii” Preamăria ei atinge înălțimi tainice, deoarece Însuși Fiul lui Dumnezeu s-a sălășluit în ea și a sfințit-o prin prezența Sa, ridicînd-o la o sferă harică plină de putere și lucrare dumnezeiască, cum nu s-a întîmplat cu nici o altă făptură omenească.

Evlavia creștină a consfințit preamărirea ei în nenumărate și emoționante forme de închinare Cuvintele arhanghelului Gavriil, rostite către Sfînta Fecioara Maria, ca un omagiu de preacinstire, nu încetează să se repete în inimile și pe buzele credincioșilor și vor răsună pînă la sfîrșitul veacurilor: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine”.

Dumnezeu — Creatorul lumii văzute

Din articolele publicate în Telegraful Român, pe luna februarie (Atributele lui Dumnezeu, Dumnezeu, unul în ființă și întreit după persoane), am învățat că Dumnezeu, pe lângă faptul că este unul după ființa Lui și întreit după persoane, posedă o seamă întreagă de însușiri, între care și atotputernicia Lui. Iar prin atotputernicia lui Dumnezeu înțelegem faptul că El poate realiza, poate crea, orice lucru bun și folositor, numai cu cuvîntul și voința Sa, fără să fie constrîns sau stingherit de cineva sau de ceva în activitatea Sa.

De atotputernicia lui Dumnezeu ne putem convinge dacă privim lumea înconjurătoare și universul. Ele sînt creația lui Dumnezeu din nimic, și ele dovedesc nu numai atotputernicia creatorului lor, ci și înțelepciunea Lui.

Dar cum au fost create? Aceasta este întrebarea la care trebuie să știe fiecare creștin să dea răspuns, așa cum învață Biserica noastră ortodoxă. De aceea, în rîndurile de față vom căuta să vorbim despre Dumnezeu — creatorul lumii văzute — așa după cum ni-L prezintă Sf. Scriptură și Sf. Tradiție.

În prima carte a Sf. Scripturi, numită cartea Facerii sau Geneza, în cap. I. se spune că „La înce-

put a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul”. Prin cuvîntul *cer* se înțelege lumea nevăzută, lumea ingerilor, iar prin cuvîntul *pămînt* se înțelege materia din care Dumnezeu a creat mulțimea aștrilor cerești, pămîntul și toate cele ce se găsesc pe el. Materia aceasta era, însă, lipsită de formă, cu toate că în ea existau, amestecate, toate elementele fundamentale necesare pentru crearea lumii și a universului întreg. De aceea se spune, în cap. amintit că „pămîntul era netocmit și gol”, adică materia aceasta (pe care o numim primordială) nu era organizată și nici infrumusețată.

După ce Dumnezeu a creat materia, o organizează și o infrumusețează, într-o perioadă de șase zile. Iar în vederea acestui act, Dumnezeu a considerat necesar să creeze mai întîi lumina, legată de materie, fiindcă lumina este un factor esențial în creație. De aceea a creat Dumnezeu, în prima zi, lumina, despărțind-o de întuneric. „Lumina a numit-o Dumnezeu zi, iar întunericul l-a numit noapte”. Lumina aceasta este numită lumină cosmică, fiindcă materia are proprietatea de a fi și a produce lumină.

În ziua a doua, Dumnezeu a zis să se facă o țârie (adică văzduhul, cerul albastru pe care îl ve-

dem), și să se despartă apele de sus (norii) de apele cele de jos, de pe pămînt. Iar a treia zi a zis să se adune apele de pe pămînt la un loc și să se arate uscatul. În urma acestei porunci, apele s-au adunat la un loc și așa s-au format mările și oceanele, iar *uscatul* l-a numit Dumnezeu *pămînt* — planeta pe care viețuim. Tot în ziua a treia, Dumnezeu a poruncit ca din pămînt să apară vegetația, adică să răsăre tot felul de plante, care să producă sămînță, și pomi roditori de diferite specii, care să dea rod cu semințe. În urma acestei porunci, pămîntul s-a acoperit de verdeață; au apărut tot felul de plante și de pomi, cu fructele lor specifice.

După cum se poate observa, începînd cu ziua a treia a creației, are loc și începutul infrumusețării acesteia.

În ziua a patra, Dumnezeu a zis: „Să fie luminători pe țâria (bolta) cerului, ca să lumineze pe pămînt, să despartă ziua de noapte, și să fie semne ca să deosebească anotimpurile, zilele și anii”. „Și a făcut Dumnezeu cei doi luminători mari (soarele și luna), luminătorul cel mai ma-

Pr. S. Șebu

(Continuare în pag. a 4-a)

Emanuil Gojdu

(Continuare din pag. 1)

catul arădan Popovici trebuie dovedit cu acte; singur faptul că lui Gojdu îi plăcea să-l numească pe acesta „nepoate” nu e o dovadă. Apoi, tatăl lui Gojdu, neguțătorul Atanasie Popovici nu era așa de sărac, încît la moartea sa să nu fi lăsat nici o avere. S-a păstrat în arhivele din Oradea testamentul acestuia, din care rezultă că a lăsat urmașilor o avere considerabilă. El primise încă din tinerețe oarecare avere de la unchiul său după mamă, Emanuil Popovici, care prin *testamentul său scris la 1 iunie 1789*, păstrat de asemenea în arhiva de la Oradea, lasă 500 florini *nepotului său după soră Tănase* (Tănase Nasta Gojdu), pe care îl avea în prăvălia sa. Neputul său a chivernisit bine moștenirea și a sporit-o. Cit privește susținerea lui P. Cosma că românii macedoneni încheiau căsătorii numai cu femei de origine macedo-română sau grecească, asta nu era o regulă. Dacă revendică originea lui E. Gojdu pentru provincia sa natală, aceasta o face dintr-un patriotism local (I. Lupas: Originea lui Emanuil Gojdu, în ziarul Universul, nr. 34 din 5 februarie, 1934).

Emanuil Gojdu este de origine macedo-română, răsărit din rădăcina care a odrăslit și pe marele mitropolit al Ardealului A. Șaguna. Studiile gimnaziale le-a făcut „cu eminentă” la Liceul romano-catolic al călugărilor premonstratzi din Oradea, iar cele juridice la Academile de drept din Oradea și Pojón, unde a fost „primul eminent”.

La 30 iunie/12 iulie 1932 s-a căsătorit cu tînăra văduvă *Anastasia*, fiica neguțătorului Constantin Pometa. Naș i-a fost Atanasie Grabovsky, unchiul Anastasiei Șaguna. Astfel, între Șaguna și Gojdu s-au înjghebat legături prietenești încă din tinerețe. Această prietenie au știut s-o folosească nu numai spre binele lor, ci mai ales, spre binele neamului lor și al Bisericii. Rămînînd văduv, Gojdu s-a încăsătorit a doua oară cu Melania Dumcea, tot macedo-română din Budapesta.

Activitatea profesională, E. Gojdu și-a început-o în Budapesta, ca avocat. A devenit unul din cei mai căutați avocați din capitala Ungariei; ca apărător în procesele criminale era neîntrecut, excela și prin talentul său oratoric. Fiind un om deschis, afabil și ospitalier, în casa lui se întîlneau românii din Budapesta, iar studenții români beneficiau de munificența lui. La 1861 a fost numit comite suprem (prefect) al județului Caraș și membru în Casa magnaților, unde a rostit un vibrant discurs pentru apărarea cauzei naționale a românilor arde-

leni. Cu prilejul unei onomastici, E. Gojdu a spus următoarele: „Ca fiu credincios al Bisericii mele laud Dumnezeirea că m-am născut român; iubirea ce am către națiunea mea neîncetat mă îmboldește a stărui în faptă, ca încă și după moarte să erump de sub gliile mormîntului spre a putea fi pururea în sînul națiunii mele”. În vremea cînd se găsea în fruntea județului Caraș, s-a decretat și limba română ca limbă oficială a comitatului. În 1886 a fost ales deputat, iar în 1869 a fost numit jude la curia (Curtea de casație) din Budapesta.

E. Gojdu se numără printre membrii fondatori ai „Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român” (Astra, 1861). A fost în raporturi de amiciție cu mitropolitul A. Șaguna, fiindu-i de ajutor pentru reconstituirea autonomiei Bisericii ortodoxe române din Transilvania.

Fiind slujbaş al statului maghiar, unii români l-au dușmănit și l-au considerat negaț și trădător. El însă a muncit cinstit și fără nici o vorbă, a adunat și chivernisit cu înțelepciune o avere frumoasă pe care a testat-o — în scopuri filantropice — neamului său. Prin testamentul său din 4 noiembrie 1869, a răspuns hulatorilor, lăsînd o fundațiune de 400.000 de coroane, din interesele căreia să se împartă stipendii (burse) studenților universitari, iar mai tîrziu să se dea ajutoare în bani preoților și învățătorilor săraci și să se poată promova orice scopuri religioase ale românilor de religie ortodoxă răsăriteană. Administrarea acestei fundații, Emanuil Gojdu a încredințat-o unei reprezentanțe în frunte cu mitropolitul Ardealului și toți episcopii ortodocși din această Mitropolie, și șase membri de stat civili, din care unul din familia Poynar din comitatul Bihor.

Fundația „Emanuil Gojdu” și-a început activitatea îndată după moartea întemeietorului ei, întîmplată la 3 februarie 1870. Avea ea să se compune din: o casă în strada Regală din Budapesta, în valoare de 226.000 florini, o vilă la Rákos în valoare de 30.000 florini, cinci pămînturi în jurul Budapestei, în valoare de 25.000 florini și 54 acțiuni la Casa de păstrare din Pesta, în valoare de 143.100 florini și 40 acțiuni de la moara „Concordia” din Pesta, în valoare de 15.600 florini. În total — deci — cel dintîi inventar al fundației era de 439.007 fl. 55 cr., afară de suma de 100.600 florini pe care fundația avea s-o încaseze de la diferiți datornici ai lui Gojdu.

Deși întemeietorul fundației lămurise lucrurile în privința drep-

turilor soției și rudeniilor la succesiune, aceștia au atacat testamentul. Prin bună învoială — însă — s-a făcut o împăcare, dîndu-se văduvei o despăgubire de 20.000 florini, precum și o rentă anuală de 6000 fl. și dreptul de folosință a vilei pînă trăiește, iar celorlalte neamuri despăgubire de 20.000 florini.

În anul următor, 1871, s-a și început distribuirea burselor la 4 studenți 600 fl., în 1872 la 12 studenți 1550 fl., în 1873 la 33 studenți 4347 fl., în 1874 la 28 studenți 5530 fl., în 1875 la 33 studenți 4590 fl. și așa mai departe în fiecare an tot mai mult. În total, s-au acordat pînă în 1918, 4455 de burse pentru studenți și elevi în valoare de 1.117.292,58 florini și 1.481.458,51 coroane. Ajutoarele ocazionale au fost în număr de 928, în valoare de 80.409,60 de florini și 344.442,33 de coroane. Din totalul studenților înscriși la diferite facultăți și școli superioare, aproape 60 la sută au absolvit studiile, unii ajungînd figuri de elită ale românilor din Transilvania (Ex. Stoica Vasile din Avrig, Valeriu Braniște, Andrei Oțetea, Petru Groza, Teodor Neș, Olimpiu Ghița ș.a.). (Pentru amănunte, a se vedea: Ion Georgescu: Fundația „Emanuil Gojdu” în sprijinul studenților și elevilor români din Austro-Ungaria, în Mitropolia Ardealului, nr. 7—8/1972, pag. 533—545).

În anul 1880 s-a cumpărat și casa din str. Dob, în anul 1882 s-au vîndut pămînturile și vila de la Rákos cu 125.000 florini și în 1884 s-a cumpărat casa din str. Holló, care împreună cu cea din str. Regală făceau un complex unic cu trei fronturi către trei străzi. Pe acest teren s-au zidit apoi la 1898 cele 7 palate, care leagă strada Dob cu strada Regală, iar în casa din str. Holló s-au instalat birourile și capela ortodoxă română.

La 1914, cînd a izbucnit primul război mondial, averea fundației era de 7.338.598 coroane și 40 fileri, iar la 31 decembrie 1917, de 8.390.704,97 de coroane. În 1930, averea fundației era evaluată la circa 400.000 milioane lei.

Fundația „Emanuil Gojdu”, prin sprijinirea tinerilor români la învățătură, peste politica guvernurilor, a contribuit la formarea unei intelectualități românești în Ardeal și Banat, menite să ridice nivelul cultural al românilor și să ducă lupta pentru unirea Ardealului cu țara mamă. Emanuil Gojdu, asemenea lui A. Șaguna, a înțeles să-și închine întreaga viață sa pămîntească pentru îndrumarea poporului român pe căile progresului cultural, iar prin fundația pe care a întemeiat-o, să contribuie la sporirea numărului de intelectuali, care să scoată din întuneric la lumină pe „cei ce zăceau în latura și în umbra morții”.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

● Luind în considerare lucrările care s-au executat în ultimii ani în parohia Sîmbăta de Sus — Apuseană, prot. Făgăraș, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvîrșit în această parohie, Duminică, 20 februarie 1983, Sf. Liturghie arhierescă, însoțit fiind de la Sibiu de P.C. cons. Gh. Papuc.

Primit cu multă dragoste de credincioși înveșmîntați în costume românești, înalt Prea Sfinția Sa a fost înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, din care a făcut parte și P.Cuv. arhim. V. Tohăneanu, starețul Mănăstirii Brîncoveanu.

La momentul convenit, C. diacon D. Munthiu a fost hirotonit preot, ca eclesiarh al Catedralei mitropolitane din Sibiu.

După Sf. Liturghie, au vorbit P.C. prot. R. Zaharie (Făgăraș) și C. pr. Șt. Popica, parohul local, distins și hirotesit „sachelar”.

Cuvînt de învățătură a rostit în continuare I.P.S. Mitropolit Antonie care, după ce a făcut o scurtă prezentare a relațiilor bisericești internaționale la ora actuală, a explicat pe scurt pericopa evanghelică din Duminică respectivă și rugăciunea „Tatăl nostru”, care ne aduce mereu aminte că noi toți sintem frați.

La casa parohială, I.P.S. Mitropolit Antonie a rostit o rugăciune de binecuvîntare.

În cadrul agapei care a urmat, au toastat: Epitropul N. Enache, cîntărețul bisericesc A. Ciocan, credincioasa A. Pătroiu, C. pr. N. Ivașcu (Sîmbăta de Sus — Răsăriteană), P.C. cons. Gh. Papuc, C. pr. Șt. Popica, P.Cuv. arhim. V. Tohăneanu, iar la sfîrșit I.P.S. Mitropolit Antonie.

CLUJ

● Duminică, 6 februarie 1983, potrivit unei vechi și frumoase tradiții, în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, după Sf. Liturghie arhierescă, înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu și Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian, înconjuțați de un impunător sobor de preoți și diaconi și în prezența credincioșilor care au participat la Liturghie, au săvîrșit slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire episcopul Nicolae Ivan, ctitorul reînființatei eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului, la împlinirea a 47 de ani de la trecerea sa la cele veșnice (3 februarie 1936).

● Duminică, 13 februarie 1983, Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Boian, prot. Turda, jud. Cluj.

La sfîrșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

● Duminică, 20 februarie 1983, Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Giula, prot. Cluj, jud. Cluj, păstorită de preotul-paroh Simion Pop.

La sfîrșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

ORADEA

● Între 21 și 26 februarie 1983, s-au ținut la Centrul Eparhial cursuri de îndrumare pastorală și misionară cu cea de a doua serie de preoți din acest an, în număr de 30, de la parohii din protopopiatele Satu Mare și cursuri este, pe de o parte, improspătarea cunoștințelor teologice, iar pe de alta împărtășirea reciprocă din experiența pastorală, totul în vederea întăririi credinței strămoșești în sufletele credincioșilor și a atașamentului lor față de Biserica străbună și față de Patria noastră dragă.

SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM...

● În „Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” din Iași (XIX, 1982) a apărut o notă asupra cărții „Dascăli de cuget și simțire românească” de Dr. Antonie Plămădeală. În rîndul celor șapte se va citi „tradiții de tagmă”, nu „tradiții de dogmă”. E o contribuție a tipografului! Altfel nota semnată de Ștefan S. Gorovei face cărții o prezentare căreia nu i se poate obiecta nimic (p. 784).

● Părintele prof. D. Stăniloae continuă să fie o prezență teologică de mare valoare în aceeași măsură în presa din țară, ca și în străinătate. De curînd i-a apărut în rev. „Contacts” din Paris, an. XXXIV, nr. 120/1982, studiul: „La liturgie de la communauté et de la liturgie intérieure dans la vision philocalique” (p. 307—322).

ANTONIE DE LA PRISLOP

● Antim Ivireanul — *cărturar umanist* (Editura Junimea, Iași, 1982, 130 p.), lucrare prezentă în librării de la sfîrșitul anului trecut, se datorează unei cercetătoare din patria de naștere a lui Antim. Este vorba despre Fanny Djindjihașvili care a alcătuit un portret gruzin al mitropolitului Antim Ivireanul, cartea ei oferindu-ne, așa cum subliniază Virgil Cîndea în prefață „Imaginea pe care viața și opera marelui cărturar o proiectează pînă astăzi în conștiința națiunii din care se trage”.

● Opera marelui mitropolit este pusă din nou în mîna cititorului prin volumul: Antim Ivireanul, *Didahii* (Editura Minerva, 1983, 249 p.), o antologie, în ediție de masă, realizată după ediția critică de Opere apărută în 1972 sub îngrijirea lui Gabriel Strempele. Volumul apărut recent conține și o postfață semnată de Florin Faifer care încheie astfel prezentarea personalității lui Antim Ivireanul: „Cu privilegiul său charismatic, Antim Ivireanul, cel mai de seamă orator bisericesc la noi, a dat prin didahiile sale străluciri literare elocvenței sacre”.

● Lucrarea lui I. Barnea și O. Iliescu, *Constantin cel Mare* (Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, 211 p.) este destinată atît specialiștilor cît și marelui public. Unul din capitolele cărții (cap. IV) înfățișează politica religioasă a lui Constantin cel Mare, atitudinea sa față de creștinism căruia i-a acordat libertate și sprijin întrucît era convins că în acesta „se află cea mai înaltă expresie a marelui Zeu preconizat de Platon... motiv pentru care (Biserica) l-a și trecut în rîndul sfinților, socotindu-l al treisprezecelea apostol” (p. 72).

Vizita P. S. Episcop Vasile al Oradiei la Viena

La invitația Fundației „Pro-Oriente” Prea Sfințitul Episcop Vasile al Oradiei a ținut, în cadrul unui simpozion, conferința: „Țările Române apărătoare ale creștinătății în evul-mediu”.

Comunicarea a avut loc luni 7 februarie a.c. în sala Fundației Schotten, prezent fiind un numeros public. Între alții au fost de față: Eminența Sa Cardinalul Franz König, I.P.S. Mitropolit Dr. Hrisostomos Tsiter al Bisericii grecești, P.S. Episcop Hummel al Bisericii vechi catolice din Austria, alți reprezentanți ai cultelor din Austria, profesori universitari, reprezentanți ai cercurilor culturale, membri ai Asociației Unirea, ai Asociației Austro-Române, enoriași ai parohiei ortodoxe române din Viena, în frunte cu parohul lor, preotul dr. Marin Braniște. Din partea autorității române de stat a fost prezent d-l Ambasador Octavian Groza, însoțit de membrii corpului diplomatic.

În cadrul simpozionului pe care Pro-Oriente l-a inaugurat cu ocazia serbărilor de aniversare a 300 ani de la despresurarea Vienei, vorbitorul a arătat contribuția Țărilor Române la apărarea creștinătății în evul-mediu de invazia otomană. Au fost evocate luptele domnitorilor români: Mircea cel Bătrîn, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Șerban Cantacuzino, Gheorghe Duca, pentru apărarea independenței țării lor și pentru apărarea creștinătății. Chiar la asediul Vienei, principii români deși erau vasali turcilor au întreprins acțiuni în favoarea vienezilor asediați, contribuind la respingerea inamicului.

La sfîrșitul conferinței, Dr. Otto Schulmeister, editorul ziarului „Die Presse”, a apreciat contribuția Țărilor Române la apărarea creștinătății și la apărarea propriei lor independențe.

Conferința s-a bucurat de atenția unui numeros auditoriu și de

o deosebită apreciere. Presa vieneză a făcut comentarii favorabile, menționînd rostul și rolul Țărilor Române la apărarea civilizației și culturii apusene.

Cu acest prilej, P.S. Vasile a servit Sf. Liturghie în ziua de 6 II la biserica din Viena, rostind un cuvînt ziditor și transmițînd credincioșilor binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin. La Sf. Liturghie a asistat I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

După oficierea Sfintei Liturghii, Prea Sfinția Sa a ținut conferința: Contribuția Bisericii Ortodoxe Române la împlinirea idealului de unitate națională a poporului român.

Duminică, 13 II 1983, P.S. Sa a săvîrșit Sf. Liturghie și a predicat la biserica ortodoxă română din Salzburg, unde păstorește C. pr. I. Săbăduș.

Dumnezeu — Creatorul lumii văzute

(Continuare din pag. a 3-a)

re pentru cîrmuirea zilei și lumina pentru cel mai mic pentru cîrmuirea nopții, și stelele”.

Dacă pînă în ziua a patra pămîntul primea lumina cosmică, creată de Dumnezeu în prima zi a creației, începînd cu ziua a patra a destinat Dumnezeu ca pămîntul să devină o planetă a soarelui pentru delimitarea zilelor și anilor, iar luna să fie satelit al pămîntului, pentru a lumina noaptea.

În ziua a cincea a poruncit Dumnezeu ca să apară animalele ce trăiesc în apă și în aer. „Să mișune apele de vietăți, ființe cu viață în ele, și păsări să zboare pe pămînt, pe întinsul țării cerului”. Și așa s-a întîmplat precum a zis. Și Dumnezeu le-a binecuvîntat, zicîndu-le: „Prăsiți-vă și vă înmulțiți și umpleți ape-

le mărilor și păsărilor să se înmulțească pe pămînt”.

În ziua a șasea a poruncit Dumnezeu ca să apară ființe vii, după felul lor, animale terestre și fiare sălbatice după felul lor. Și așa s-a întîmplat. Și a văzut Dumnezeu că toate sînt bune. Această constatare a rostit-o Dumnezeu în urma fiecărei zi de creație, așa că numai bune putem considera toate cele create de Dumnezeu.

Tot în ziua a șasea a creat Dumnezeu și pe om. „Și a zis Dumnezeu: Să facem pe om după chipul și asemănarea noastră, ca să stăpînească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se tirăsc pe pămînt și tot pămîntul”. „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său, după chipul lui Dumnezeu

● Editura Univers ne-a oferit recent cartea despre Erasmus a profesorului George Uscătescu (București, 1982, 206 p.). Din cuprinsul ei reținem comparația pe care autorul o face între Erasmus și Luther. Diferența esențială dintre cei doi este identificată de G. Uscătescu în conceperea în mod diferit a raportului dintre Atena și Ierusalim (dintre filozofie și religie).

● Crișan I. Mircioiu a publicat la Editura Dacia monografia *Albert Schweitzer* (Cluj-Napoca, 1983, 241 p.) dedicată uneia din cele mai fascinante personalități ale primei jumătăți a veacului nostru: teologul, medicul și muzicianul Albert Schweitzer (1875—1965). Autor a numeroase lucrări, Albert Schweitzer a fost unul dintre reprezentanții de seamă ai teologiei protestante din vremea sa.

● Povestea împodobirii cu frumusețe a uneia din mănăstirile din nordul Moldovei a inspirat cunoscutului nostru istoric Dumitru Almaș scrierea romanului *Necunoscuta de la Secevița*, apărută în seria „Cartea de vacanță a Editurii Sport-Turism, București, 1982, 511 p. A. J.

● În editura și tipografia Centrului arhiepiscopesc și mitropolitan din Sibiu a apărut de curînd lucrarea: „*Arhiepiscopia Sibiului — pagini de istorie*”, bogat ilustrată, în 300 p, dintre care 42 p. cuprînzînd rezumatul în limbile franceză, engleză și germană.

Cartea redă în mod sintetic ceea ce Arhiepiscopia Sibiului are mai semnificativ la ora actuală din punct de vedere istoric, cultural, al relațiilor ecumeniste etc.

Întîlnim astfel date referitoare la viața ortodoxă românească ce a pulsat din străfunduri de istorie în laturile de sud ale Transilvaniei, la ceea ce obștează cea mare a poporului a creat mai semnificativ în decursul veacurilor, la așezămintele mai de seamă pe care Arhiepiscopia Sibiului le are în orașul său de reședință și pe teritoriul său actual, ctitoriile voievodale etc.

Cartea s-a tipărit cu binecuvîntarea I.P.S. Mitropolit Teoctist, pe timpul cît a fost lociitor de Mitropolit al Ardealului, fiind de mare folos preoților și tuturor celor ce doresc să cunoască mai bine trecutul și viața noastră bisericească de astăzi.

● Prin apariția celor două volume: „73 de colinde” și „Cîntările Sfintei Liturghii și alte cîntări religioase pe 3 voci egale” după diferiți autori, părintele prof. Ioan Brie de la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca s-a dovedit încă odată a fi un animator și neobosit promotor al muzicii corale bisericești. Remarcăm armonizarea, făcută de prof. Ioan Brie, pentru trei voci egale, a Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur, după Dimitrie Cunțan.

l-a făcut; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvîntat zicînd: Fiți rodnici și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și-l stăpîniți”.

Precum vedem, în privința creației, Sf. Scriptură expune succesiv, gradat și temporal creația. Mai întîi a fost creată materia anorganică, apoi cea organică; de la regnul mineral s-a ajuns la regnul vegetal, apoi la cel animal și în sfîrșit la om — coroana tuturor creaturilor. Gradația aceasta corespunde firii lucrurilor create. Progresiv, fiecare regn inferior este o condiție pentru existența celui superior; cel anorganic pentru cel organic, cel vegetal pentru cel animal, și toate pentru om. Așa a găsit Dumnezeu potrivit ca gradat să-i creeze omului toate condițiile optime pentru existența lui, ca să se simtă fericit. Dumnezeu a creat pe om să fie fericit, să se bucură de toate bogățiile pămîntului prin munca strădălnică ce o depune. De aceea, omul își găsește fericirea în muncă așa cum pasărea își găsește existența în zbor.

În privința zilelor creației, unii le-au considerat etape de mii de ani, pentru că cuvîntul ebraic „iom” are un caracter nedeterminat. Această susținere poate fi adevărată pînă la considerarea zilei a patra a creației, cînd pămîntul a devenit planetă a soarelui. Din această zi am putea socoti mersul zilelor după mișcarea de rotație și de revoluție a pămîntului. Privind armonia și frumusețea din cosmos și de pe pămînt, nu putem să spunem mai concludent decît a spus psalmistul: „Mari și minunate sînt lucrurile tale, Doamne, și toate cu înțelepciune le-ai făcut” (Ps. 103, 25).

Dumnezeu este creatorul acestei lumi văzute, în fruntea căreia l-a așezat pe om, drept coroană a creaturii Sale, ca să se bucură de toate cele create. De aceea trebuie să mulțumim lui Dumnezeu pentru această binefacere și să folosim toate bogățiile pămîntului pentru fericirea tuturor. Prin muncă asiduă și cinstită, sintem chemați să fim colaboratorii lui Dumnezeu la înfrumusețarea lumii și la obținerea celor necesare traiului nostru, ca să fim fericiti. Ne revine de asemenea îndatorirea de a ne împotrivi acelor forțe care vor să transforme pămîntul într-o zonă pustie, prin utilizarea armelor distrugătoare de viață.

Dacă sintem creați de Dumnezeu să fim colaboratori ai Lui la înfrumusețarea și desăvîrșirea vieții, să nu admitem nici un compromis și să luptăm pentru promovarea vieții în lume în deplinătatea ei.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărașanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Asist. Dr. Aurel Jivi — redactor adjuncți; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.